

**FÖLDMŰVELÉSÜGYI ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM
AGRÁRPIACI FŐOSZTÁLY**
✉ 1860 Budapest, Pf. 1.
☎ 301-4000 Fax: 301-4702

A GYÜMÖLCS ÉS ZÖLDSÉGPIACHOZ KAPCSOLÓDÓ FENNTARTHATÓ MŰKÖDÉSI PROGRAMOKRA VONATKOZÓ

NEMZETI STRATÉGIA

Készült: Budapest, 2008. szeptember 1.

TARTALOMJEGYZÉK

1. A nemzeti stratégia időtartama:	3
2.1. A helyzet elemzése	3
2.1.1. A jelenlegi helyzet bemutatása	3
A zöldség-gyümölcs termelői szervezetek bemutatása	4
2.1.2. A gyümölcs- és zöldség termelés környezeti hatásai:	8
2.2. Az erősségek kihasználására és a gyenge pontok kezelésére kiválasztott stratégia	9
2.2.1. A magyar zöldség-gyümölcs ágazat és a termelői szervezetek stratégiai elemzése SWOT analízissel	9
2.2.2. A külső környezet adta lehetőségek és fenyegetések	11
2.2.3. A belső környezet: az ágazat erősségeinek, gyengeségeinek értékelése	13
Teljesítmény-Fontosság mátrix	14
2.2.4. Következtetések	14
2.3 Célok	15
2.3.1. Célkitűzések	15
2.3.2. Kapcsolat a vidékfejlesztési politikával	17
2.4. Korábbi működési programokból származó hatások	20
3. A működési programok célkitűzéseinek megvalósításánál alkalmazható intézkedéscsoportok illetve azok eszközei, teljesítménymutatók.....	20
3.1. Az összes vagy több tevékenységtípusra vonatkozó követelmények	20
3.2. A tevékenységtípusokkal kapcsolatban igényelt konkrét információk	21
3.2.1. A termeléstervezésre irányuló tevékenységek	21
3.2.2. Termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek	24
3.2.3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenységek, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenységek	26
3.2.4. Kutatás és kísérleti termelés	28
3.2.5. Képzési tevékenységtípusok, valamint a tanácsadó szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése	29
3.2.6. Válság-megelőzési és -kezelési intézkedések-vonatkozó rendeletben szabályozottak szerint	31
3.2.7. Környezetvédelmi tevékenységtípusok	32
3.2.8. Egyéb tevékenységtípusok	35
4. A felelős illetékes hatóságok és szervek kijelölése	36
5. A nyomon követési és értékelési rendszerek leírása.....	36
5.1. A működési programok értékelése és a termelői szervezetek jelentési kötelezettségei	36
5.2. A nemzeti stratégia nyomon követése és értékelése	37

1. A NEMZETI STRATÉGIA IDŐTARTAMA

2009. január 1-től 2013. december 31-ig

2. A HELYZET ELEMZÉSE ERŐSSÉGEK ÉS GYENGE PONTOK, VALAMINT FEJLŐDÉSI POTENCIÁL TEKINTETÉBEN, A KEZELÉSÉRE VÁLASZTOTT STRATÉGIA ÉS A VÁLASZTOTT PRIORITÁSOK INDOKLÁSA.

2.1. A helyzet elemzése

2.1.1. A jelenlegi helyzet bemutatása

1. táblázat

Zöldség-gyümölcs termőterület alakulása Magyarországon az elmúlt 5 évben

Termékek	2003	2004	2005	2006	2007	Átlag '00-'06	Vált. '07/'06	Vált. '07/átlag
	hektár					%		
Szabadföldi zöldségfélék	105 822	90 719	75 379	83 108	82 230	91 555	-1,1%	-10,2%
Hajtatott zöldségfélék	6 665	6 324	5 710	5 865	5 770	6 323	-1,6%	-8,7%
Hajtatott zöldség és gomba	6 665	6 324	5 710	5 865	5 770	6 323	-1,6%	-8,7%
Egyéb zöldségféle	820	880	780	850	800	800	-5,9%	0,0%
Zöldség összesen	112 487	97 043	81 089	88 973	88 000	97 878	-1,1%	-10,1%
Gyümölcs összesen	71 963	72 962	73 701	73 715	77 676	72 570	5,4%	7,0%
Mindösszesen	184 450	170 005	154 790	162 688	165 676	170 792	1,8%	-3,0%

Forrás: FruitVeB

2. táblázat

Zöldség-gyümölcs termelés alakulása Magyarországon az elmúlt 5 évben

Termékek	2003	2004	2005	2006	2007	Átlag '00-'06	Vált. '07/'06	Vált. '07/átlag
	ezer tonna					%		
Szabadföldi zöldségfélék	1 615,1	1 475,3	1 062,5	1 277,8	1 310,8	1 353,3	2,6%	-3,1%
Hajtatott zöldségfélék	450,6	436,7	398,8	408,6	439,8	442,9	7,6%	-0,7%
Termesztett Gombafélék	32,0	29,0	22,9	21,6	20,9	31,3	-2,8%	-33,2%
Hajtatott zöldség és gomba	482,6	465,7	421,7	430,2	460,7	474,3	7,1%	-2,9%
Egyéb zöldségféle	11,4	12,3	9,7	11,9	12,0	10,9	0,8%	10,4%
Zöldség összesen	2 097,7	1 941,0	1 484,1	1 708,0	1 771,5	1 827,5	3,7%	-3,1%
Gyümölcs összesen	789,8	1 006,7	741,9	818,9	432,6	855,7	-47,2%	-49,4%
Mindösszesen	2 887,5	2 947,7	2 226,0	2 526,9	2 204,1	2 683,2	-12,8%	-17,9%

Forrás: FruitVeB

A zöldség-gyümölcs termelői szervezetek bemutatása

Az elmúlt tíz év során a gyümölcs- és zöldségágazat szembesült mind a piaci árak meghatározásában jelentős szerepet játszó, nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncoktól eredő erős nyomással, mind pedig a jobb minőséget viszonylag alacsony árakkal kombináló és gyorsan növekvő piaci részesedéssel rendelkező, harmadik országokból származó termékek támasztotta kíméletlen versennyel.

A termelői szervezetek hazai megalakulását a 2003. és 2004. évi kiemelt támogatási rendszer nagyban segítette. A gazdasági szükségszerűség és a nemzeti támogatás együttes hatására a 2005. év elejéig 100 db, 60 millió és 2 milliárd Ft közötti tagi árbevétellel rendelkező termelői szervezet alakult az országban. A számuk 2007-ben ugyan 60 alá csökkent, de ez elsősorban összeolvadásoknak volt betudható. A termelői bázis, a terület még növekedett is. Újabb szervezetek megalakulásával számuk ma 65. Az így integrált gyümölcsösök területe 22 ezer hektár, a zöldség felület pedig közel 13 ezer hektár. A termelői szervezetek 2005-ben 23,5 milliárd Ft értékű tagi árut (a nem tagi árbevétellel együtt 32,8 milliárd Ft.) forgalmaztak. A fagykárokkal is sújtott 2007. évben pedig a tagi árbevétel már 29,6 milliárd Ft felett alakult (a nem tagi árbevétellel együtt 36,2 milliárd Ft volt). 2008-ban 10-20 %-os növekedéssel számolhatunk. A termelői szervezetek által integrált termelők száma 2004-ben meghaladta a 25 ezer főt. Bár a tagok száma 2007-ben 20 ezerre csökkent, ez nem befolyásolta a termelői szervezetek árbevételét. A korábban kisméretű termelői szervezetek döntő többsége 2008-ra versenyképes szerveződéssé erősödött. Egyes szervezetek tagi árbevétele meghaladja a 3,5 milliárd Ft-ot is. A hazai zöldség-gyümölcs termelés értékesítésének ma már mintegy 15 %-a termelői szervezeteken keresztül történik. Az ország zöldség-gyümölcs termelő régióiban mindenütt jöttek létre termelői szervezetek, így a földrajzi lefedettség közel teljesnek mondható.

A gyümölcs- és zöldségpiac közös szervezésének 1996-ban végrehajtott reformja óta a termelői szervezetek és működési programjaik a gyümölcs- és zöldségkínálat csoportosításának kulcsfontosságú elemei. A nemzetközi és a hazai tapasztalatok alapján is még mindig a termelői szervezetek a legeredményesebbek a nagymértékben koncentrált kiskereskedelmi és diszkontláncokkal való együttműködésben. Az FVM-nek továbbra is célja, hogy a termelői szerveződések minél nagyobb mértékben vállalják át a piac szervezését, a kereslet és a kínálat, valamint a termelők érdekeinek megfelelő képviseletét, ezáltal is tovább javítva piaci alkupozíciójukat. A hatékonyság növelése érdekében egyes területeken tovább ösztönzi újabb termelői szerveződések létrejöttét, újabb termelő tagok beintegrálását, illetve a kisebb szervezetek ésszerű összeolvadását. A termelés hatékonyságának növelése érdekében a minisztérium továbbra is segítséget nyújt az ágazat szereplőinek tevékenységeihez. A magyar zöldség-gyümölcs termelés stratégiájában továbbra is első helyen szerepel a termelői szervezetek megerősítése, hiszen rajtuk keresztül növelhető az ágazat technikai és technológiai színvonala, létrehozható az ágazati szaktanácsadás. A termelői szervezetek igényei alapján létrejöhet a piaci szemléletű alkalmazott kutatás és szakemberképzés. Általuk erősíthető az őstermelői tevékenység sajnálatosan alacsony szintű átláthatósága és kialakítható az ágazatspecifikus marketingtevékenység. A termelői szervezetek megerősödése nem csak az egyre növekvő friss piac fejlődését segítené, hanem a – jelenleg többségi külföldi tulajdonban lévő – feldolgozóipar érdekelttségét is növelnék a magyar termékek iránt.

A zöldség-gyümölcs termelői szervezetek és termelői csoportok és tagjaik számának alakulása

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TÉSZ-ek/TÉCS-k száma (db)	1	4	12	25	69	101	77	64	58
TÉSZ-ek száma (db)	0	0	0	1	1	8	7	7	9
Lefedett terület (ha)	268	1 145	3 320	9 825	25 139	25 640	26 122	29 550	34 982
TÉSZ-ek/TÉCS-k összes taglétszáma	54	362	1 165	4 120	13 450	23 980	20 514	20 494	20 177
TÉSZ-ek/TÉCS-k átlagos taglétszáma	54	91	97	165	195	237	266	320	348

Termelői szervezetek/termelői csoportok értékesítésének és részarányának változása (Euró)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
TÉSZ-ek/TCS-k teljes forgalma (1)	1 036 392	3 380 249	8 130 746	25 974 400	87 187 882	134 917 355	132 545 858	143 716 653	131 429 696
TÉSZ-ek/TCS-k tagi forgalma (2)	842 563	2 684 202	6 295 777	22 348 438	80 123 072	104 275 270	94 811 530	113 563 000	117 351 920
Teljes ágazati értékesítés (3)	613 924 051	548 761 729	599 968 833	576 202 823	614 965 879	655 594 406	603 910 502	751 125 743	711 471 887
Teljes részarány (%) (1/3)	0,17%	0,62%	1,36%	4,51%	14,18%	20,58%	21,95%	19,13%	18,47%
Tagi részarány (%) (2/3)	0,14%	0,49%	1,05%	3,88%	13,03%	15,91%	15,70%	15,12%	16,49%
<i>HUF/EUR árfolyam</i>	<i>252,8</i>	<i>260,04</i>	<i>256,68</i>	<i>242,97</i>	<i>253,51</i>	<i>251,68</i>	<i>248,05</i>	<i>264,27</i>	<i>251,31</i>
Tagok átlagos értékesítése (EUR)	15 603	7 415	5 404	5 424	5 957	4 348	4 622	5 541	5 816
Tagok átlagos területe (ha)	4,96	3,16	2,85	2,38	1,87	1,07	1,27	1,44	1,73
Tagok átlagos értékesítése (EUR/ha)	3 144	2 344	1 896	2 275	3 187	4 067	3 630	3 843	3 355
TÉSZ-ek/TCS-k átlagos tagi forgalma	842 563	671 051	524 648	893 938	1 161 204	1 032 428	1 231 319	1 774 422	2 023 309

2006. évi zöldség-gyümölcs ágazati árumérleg

<i>1.000 tonna</i>	Frisspiaci	Tartósított	Hűtőipari	Szárítóipari	Összesen	%
Import áru	384,9	168,4	24,7	17,5	595,5	33,2%
Belföldi áru	768,6	181,3	39,2	3,1	992,2	55,3%
Belföldi áru alapanyagigénye	832,7	309,4	68,5	21,6	1 232,2	48,8%
<i>Belföldi árufogyasztás</i>	<i>1 153,5</i>	<i>349,7</i>	<i>63,9</i>	<i>20,6</i>	<i>1 587,7</i>	<i>88,5%</i>
Export áru	257,7	429,2	99,0	15,8	801,6	44,7%
Export áru alapanyagigénye	279,2	732,4	173,0	110,1	1 294,7	51,2%
Áruvákészítési veszteség	85,6	431,3	103,4	112,8	733,1	29,0%
Összes hazai áru	1 026,3	610,5	138,2	18,9	1 793,8	100%
Összes hazai alapanyag	1 111,9	1 041,8	241,5	131,7	2 526,9	100%
Hazai alapanyag megoszlása	44,0%	41,2%	9,6%	5,2%	100%	

Zöldség-gyümölcs külkereskedelmi forgalom alakulása Magyarországon – export

<i>ME: 1000 USD</i>	EXPORT										Átlag '97-'06	Vált. '06/'05	Vált. '06/Átlag
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
Friss zöldség	64 508	72 685	72 121	64 913	74 230	68 806	75 350	98 208	95 423	99 725	78 597	4,5%	26,9%
Fagyasztott zöldség	35 209	41 440	46 548	41 254	50 879	54 960	59 972	67 661	64 466	67 685	53 007	5,0%	27,7%
Szárított zöldség	18 632	23 539	23 431	18 222	19 170	21 532	22 055	24 435	30 467	31 079	23 256	2,0%	33,6%
Friss gyümölcs	62 487	65 623	49 969	46 911	54 080	48 290	79 012	91 972	85 313	74 290	65 795	-12,9%	12,9%
<i>Déligyümölcsök</i>	<i>1 090</i>	<i>1 570</i>	<i>652</i>	<i>698</i>	<i>1 114</i>	<i>986</i>	<i>666</i>	<i>923</i>	<i>1 188</i>	<i>1 940</i>	<i>1 083</i>	<i>63,3%</i>	<i>79,2%</i>
<i>Hazai friss gyümölcs</i>	<i>61 397</i>	<i>63 956</i>	<i>49 234</i>	<i>46 120</i>	<i>52 868</i>	<i>47 258</i>	<i>78 310</i>	<i>63 583</i>	<i>46 533</i>	<i>70 762</i>	<i>58 002</i>	<i>52,1%</i>	<i>22,0%</i>
Fagyasztott gyümölcs	23 686	25 208	26 968	20 425	18 236	17 614	17 359	23 363	18 912	19 639	21 141	3,8%	-7,1%
Szárított gyümölcs	2 548	2 643	1 767	1 437	1 911	1 106	2 187	2 046	1 356	1 414	1 841	4,3%	-23,2%
Tartósított zöldség-gyümölcs	327 632	294 732	252 561	263 013	286 232	306 054	365 448	422 120	443 988	463 343	342 512	4,4%	35,3%
Zöldség-gyümölcs összesen	535 631	527 170	474 213	456 806	505 382	520 976	624 689	730 466	740 615	757 931	587 388	2,3%	29,0%

7. táblázat

Zöldség-gyümölcs külkereskedelmi forgalom alakulása Magyarországon – import

ME: 1000 USD	IMPORT										Átlag '97-'06	Vált. '06/'05	Vált. '06/Átlag
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
Friss zöldség	9 141	12 977	11 564	14 670	17 413	24 145	48 952	63 541	73 465	103 656	37 952	41,1%	173,1%
Fagyasztott zöldség	6 957	1 206	1 125	2 411	3 539	2 506	3 219	8 512	12 498	15 704	5 768	25,7%	172,3%
Szárított zöldség	4 829	6 799	8 909	11 035	13 413	14 839	18 827	22 189	20 628	30 045	15 151	45,7%	98,3%
Friss gyümölcs	57 735	62 347	57 965	54 622	56 492	95 509	135 195	180 453	207 899	200 066	110 828	-3,8%	80,5%
Déli-gyümölcsök	39 168	46 387	40 956	38 122	40 107	69 614	100 694	127 985	123 213	116 849	74 310	-5,2%	57,2%
Hazai friss gyümölcs	18 567	15 295	16 314	16 097	15 746	24 902	33 254	45 822	69 644	69 357	32 500	-0,4%	113,4%
Fagyasztott gyümölcs	1 519	2 243	3 180	3 702	1 644	1 996	2 661	4 516	5 785	6 714	3 396	16,1%	97,7%
Szárított gyümölcs	677	1 109	1 243	975	1 534	2 079	2 406	3 366	5 128	6 198	2 471	20,9%	150,8%
Tartósított zöldség-gyümölcs	50 889	54 918	50 141	63 302	57 247	67 989	100 766	118 877	136 749	166 116	86 700	21,5%	91,6%
Zöldség-gyümölcs összesen	134 070	141 719	134 204	150 821	151 408	209 632	312 311	401 711	462 618	528 841	262 733	14,3%	101,3%

8. táblázat

Zöldség-gyümölcs külkereskedelmi forgalom alakulása Magyarországon – egyenleg

ME: 1000 USD	EGYENLEG										Átlag '97-'06	Vált. '06/'05	Vált. '06/Átlag
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006			
Friss zöldség	55 367	59 708	60 556	50 243	56 817	44 661	26 399	34 667	21 958	-3 930	40 644	-117,9%	-109,7%
Fagyasztott zöldség	28 252	40 235	45 424	38 843	47 340	52 454	56 753	59 148	51 969	51 981	47 240	0,0%	10,0%
Szárított zöldség	13 803	16 741	14 522	7 187	5 757	6 693	3 228	2 246	9 839	1 034	8 105	-89,5%	-87,2%
Friss gyümölcs	4 752	3 276	-7 996	-7 711	-2 412	-47 219	-56 183	-88 481	-122 587	-125 776	-45 034	2,6%	179,3%
Déli-gyümölcsök	-38 078	-44 817	-40 303	-37 424	-38 993	-68 627	-100 029	-127 062	-122 024	-114 909	-73 227	-5,8%	56,9%
Hazai friss gyümölcs	42 830	48 661	32 920	30 023	37 122	22 356	45 056	17 761	-23 111	1 405	25 502	-106,1%	-94,5%
Fagyasztott gyümölcs	22 167	22 965	23 789	16 723	16 592	15 618	14 698	18 848	13 127	12 925	17 745	-1,5%	-27,2%
Szárított gyümölcs	1 871	1 534	524	461	377	-973	-219	-1 320	-3 772	-4 783	-630	26,8%	659,2%
Tartósított zöldség-gyümölcs	276 743	239 814	202 420	199 711	228 985	238 065	264 681	303 242	307 239	297 227	255 813	-3,3%	16,2%
Zöldség-gyümölcs összesen	401 561	385 451	340 009	305 985	353 974	311 344	312 378	328 755	277 996	229 090	324 655	-17,6%	-29,4%

forrás: KSH

2.1.2. A gyümölcs- és zöldség termelés környezeti hatásai:

Magyarország környezeti tényezői kiválóan alkalmasak a legjobb minőségű zöldség-gyümölcs előállításához.

A mezőgazdasági termelő tevékenység során, illetve a termelői szervezetek tevékenysége során azt a célkitűzést kell szem előtt tartani, amely alapján a környezet terhelését csökkentjük, miközben azt a gazdasági növekedéstől elválasztjuk.

A zöldség-gyümölcs termelés hatása a környezetünkre:

1. Üvegházhatás: a termelés üvegházhatást súlyosbító tevékenységei a növényvédelem, az áruszállításból és az erőgépek alkalmazásából származó káros kibocsátások.
2. Természet és biodiverzitás: a természeti környezet sokféleségére a növényvédelem (gyomirtás, kártevőirtás során a hasznos szervezet kiirtása), a műtrágyázás van a legnagyobb hatással.
3. Környezetünkre és egészségünkre a mezőgazdasági tevékenységek közül szintén a műtrágyázás, a kemikáliák túlzott használata van kihatással. A mezőgazdasági termelők felelőséggel tartoznak a társadalom többi tagjáért, ezért a megfelelő minőségű, vegyszermentes áru biztosítása illetve a környezetünk védelme részben a termelői társadalmon is múlik.
4. Életminőség: a munkavállalók alapvető joga, hogy rendezett körülmények között dolgozhassanak. A termelő társadalom felelőssége, hogy munkavállalóit ne tegye ki fokozott veszélynek. Kapják meg a szükséges oktatásokat (munkavédelem, tűzvédelem) és a termeléshez kapcsolódó higiéniai és műszaki oktatásokat is.
5. Természeti erőforrásaink védelmében a mezőgazdasági termelés szempontjából az alábbi fontossági sorrend állítható fel: talaj, víz, levegő, természetes környezet, vidék. Ezek fenntartható használatát, a növényvédelem és termesztés helyes gyakorlásával lehet megvalósítani, illetve a biológiai növényvédelem elterjesztésével lehet hatékonyabbá tenni.
6. Hulladéktermelődés: a veszélyes és egyéb hulladékok keletkezett mennyisége az elmúlt időszakban egyre nőtt. Problémát jelent az üres növényvédőszeres csomagolás szakszerű elhelyezése, illetve az zöldség-gyümölcs ágazatban az egyre kisebb kisserelési egységek szükségessége miatt sokkal több csomagolóanyagot használnak fel. Ezek egyszer használatos anyagok, a többször használható göngyölegben még nem megoldott az áruk értékesítése.

A mezőgazdaságban különösen fontos, hogy a szennyezést annak forrásánál szüntessük meg.

Ebben a témában kulcsfontosságú a termelői szervezetek szerepe, hiszen a fenti területek mindegyikére hatékony intézkedéseket kell meghatározni, amelynek segítségével a kitűzött célt, a környezeti terhelés csökkentését, annak gazdasági növekedéstől való elválasztását eredményesen végrehajtsák.

Megoldások, melyekkel a részletezett káros hatások mértéke csökkenthető, lehetséges feladatok, intézkedések:

A termelési szakaszban jelentkező problémák mérséklésére Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program keretein belül, az agrár-környezetgazdálkodási intézkedés előírásai 2009. szeptember 1-jétől érvényesek. Az általános kötelezettségvállalás szerint

- a kölcsönös megfeleltetésből 1782/2003/EK rendelet 4. és 5. cikkében, és a III. mellékletében rögzített irányelvek, valamint a rendelet IV. mellékletében foglalt, „helyes mezőgazdasági és környezeti állapot” fenntartására vonatkozó előírások, betartása a gazdaság teljes területén,

- a tápanyag-gazdálkodásra, valamint a növényvédő szer használatra vonatkozó minimum követelményeket a gazdaság teljes területén be kell tartania,
- gazdálkodási napló vezetése a gazdaság teljes területére,
- a program 5 éve alatt a Minisztérium által szervezett 2 agrár-környezetgazdálkodási képzésen való részvétel

előírásoknak kell megfelelnie.

Az agrár-környezetgazdálkodás alapvető célja a fent említett (1, 2, 3, 5. pont) káros hatások kezelése, csökkentése, megelőzése. A programon belül több célprogram van, melyek még szigorúbb feltételeket határoznak meg. A termelői szervezet feladata, hogy tagjait segítse e követelmény rendszer megismertetésében, alkalmazásában.

A munkavállalók alkalmazási feltételeinek (4. pont) gyorsan változó jellegéből adódóan, a termelői szervezeteknek fel kell hívni termelőik figyelmét a változásokra: annak tartalmára, lehetséges megoldására, hatálybalépésének időpontjára vonatkozóan. Részt kell vennie a munkavédelem, a tűzvédelem, a higiénia előírásainak megfelelő oktatások szervezésében bonyolításában. Az eljárások, a tematika, a hivatalos teendők bemutatásával kell segíteniük a tagokat, feladat a munkavállaló hivatalos bejelentésének metodikájának bemutatása, alkalmi munkavállalók munkába állási szabályainak ismertetése. A foglalkoztatással kapcsolatos jelentések, azok tartalmára, határidejére vonatkozó adatokról történő tájékoztatás.

A hulladéktermelés (6. pont) tekintetében a termelői szervezeteknek abban kell feladatot vállalniuk, hogy a termelőknél keletkezett veszélyes hulladék elszállíttatásának megszervezésében rész vegyen. Másrészt az értékesítés megvalósítása érdekében végzett csomagolás közben használt anyagok mennyiségét a lehetőségekhez mérten csökkentse, lehetőleg többször használatos csomagolóanyag használatát preferálja. A csomagolóanyag alapanyagának megválasztásakor elsődleges szempont legyen, az újrahasznosított anyagokból készült, csomagolásra kiválóan alkalmas anyagok alkalmazása.

2.2. Az erősségek kihasználására és a gyenge pontok kezelésére kiválasztott stratégia

2.2.1. A magyar zöldség-gyümölcs ágazat és a termelői szervezetek stratégiai elemzése SWOT analízissel

Annak érdekében, hogy a stratégiai célokat, feladatokat helyesen határozzuk meg, elvégeztük a SWOT analízist. Ez az elemzés röviden mutatja be azokat az előnyöket, hátrányokat, amelyek a termelői szerveződések jelenlegi helyzetéből következnek. Valamint felvázoljuk azokat a külső lehetőségeket és veszélyeket, amelyekkel a termelői szervezeteknek, saját tevékenységüktől függetlenül számolniuk kell. A SWOT analízis eredményeire alapozva meghatározzuk a termelői szervezetek célkitűzéseit. A célkitűzés egy röviden megfogalmazott, a termelői szervezetek tevékenységére vonatkozó összefoglalás.

A zöldség-gyümölcs ágazat és ezen belül is a termelői szervezetek erősségeit és gyengeségeit állítottuk szembe a környezet adta lehetőségekkel és veszélyekkel, majd a találkozási pontok alapján stratégiai akciókat foglalmaztunk meg.

SWOT analízis

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ol style="list-style-type: none"> 1. Termesztési hagyomány, szakértelem, 2. Kedvező ökológiai-, klimatikus adottságok 3. Export piacok közelsége 4. Termál energia kincs 5. Feldolgozó technológia megléte, bővíthetősége 6. Logisztikai adottságok 7. Kiváló minőségű prémium termékek 8. Szakmai szervezetek megléte 9. Korszerű fajták és technológiák kínálata 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Magas a feketegazdaság aránya 2. Kedvezőtlen adópolitika, őstermelői rendszer 3. Alacsony a TЭСZ-ek vonzóképesége 4. Az öntözött termelés, a korszerű termesztőberendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok 5. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség 6. A post-harvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya 7. Szétaprózott termelés, az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezatlensége 8. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között 9. Megbízható információk, statisztika hiánya 10. Megfizethető beruházási hitelek hiánya 11. Általános áruvalaphiány 12. Gyenge marketingtevékenység 13. Multinacionális cégek erőfölénye 14. Árérzékeny fogyasztók 15. Környezeti infrastruktúra hiányosságai 16. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya 17. Korrekt szerződéses kapcsolatok hiánya 18. Foglalkoztatási nehézségek 19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ol style="list-style-type: none"> 1. Növelhető az export és a belső fogyasztás 2. Termál- és bioenergia adottságok kihasználása 3. Védjegyek használata és márkázás 4. Korszerű termesztéstechnológiai elemek bevezetése 5. Csomagolás és osztályozás javítása, a hűtlánc megteremtése 6. Alacsonyabb vegyszerterhelés és környezetkímélő technológiák 7. Új piacok, piaci szegmensek megszerzése / kiépítése 8. Termékkála bővítése 9. Termelők szerveződése, erős TЭСZ-ek 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tovább növekvő import 2. Áruházláncok további erősödése 3. Lassú piaci növekedés, alacsony fizetőképes kereslet 4. A támogatási források elapadása 5. Technológiai fejlesztések elmaradása 6. Finanszírozási problémák 7. Növekvő verseny és új versenytársak belépése 8. A feldolgozók áttelepülése más országokba 9. A bioenergia-termelés további felfutása 10. Az inputanyag, az energiaköltségek és az adóelvonások növekedése, a

10. Beszállítás az áruházláncokba 11. Termelői tulajdonú feldolgozóüzemek létrehozása 12. Nyitás a minőségi rés piacok irányában 13. Élőmunka ésszerű helyettesítése gépesítéssel 14. Hatékonyabb minőség-ellenőrző rendszer 15. Az idénymunka foglalkoztatás könnyítése 16. Kötelező adatszolgáltatás a teljes élelmiszerláncon belül Korrekt kereskedelmi viszonyok kialakítása	jövendelműködés további csökkenése 11. A természetben használt engedélyezett növényvédőszer hiánya 12. Munkaerőhiány
--	--

2.2.2. A külső környezet adta lehetőségek és fenyegetések

10. táblázat

A környezet adta lehetőségek	Szükséges akciók	Szükséges erősségek
<ul style="list-style-type: none"> Növelhető az export és a belső fogyasztás 	Fogyasztásösztönző és termékmarketing programok	Lényegesen megnövelt marketingbüdzs és marketing aktivitás
<ul style="list-style-type: none"> Termál- és bioenergia adottságok kihasználása 	A termálenergia-hasznosítás ösztönzése	Kiemelt támogatások és preferenciák a termálenergiára alapuló fejlesztésekhez
<ul style="list-style-type: none"> Védjegyek használata és márkázás 	A magyar zöldség-gyümölcs termékek eredetmegjelölése és védjegyezése	Nagy mennyiségű, egységes árualapok és jól körülhatárolható termelői körzetek
<ul style="list-style-type: none"> Korszerű termesztéstechnológiai elemek bevezetése 	Technológiai- és fajtakutatás megerősítése	A TÉSZ/TSZT-kra alapuló kutatási-, képzési és szaktanácsadási rendszer
<ul style="list-style-type: none"> Csomagolás és osztályozás javítása, a hűtőlánc megteremtése 	Post-harvest fejlesztések	Kiemelt támogatások és preferenciák a TÉSZ/TSZT-k post-harvest fejlesztéseihez
<ul style="list-style-type: none"> Alacsonyabb vegyszerterhelés és környezetkímélő technológiák 	Integrált és biotermesztés elterjesztése	A TÉSZ/TSZT-kra alapuló kutatási-, képzési és szaktanácsadási rendszer
<ul style="list-style-type: none"> Új piacok, piaci szegmensek megszerzése / kiépítése 	Piackutatás és marketing programok	Jól megtervezett marketing stratégia és elkülönített marketing alap
<ul style="list-style-type: none"> Termékkála bővítése 	Fogyasztói és piaci felmérések, innováció	Innovációs készség és pénzügyi háttér
<ul style="list-style-type: none"> Termelők szerveződése, erős TÉSZ-ek 	További termelők bevonása a termelői szervezetekbe	Jelentős támogatási-, pénzügyi és adózási előnyök a TÉSZ/TSZT tagságnak
<ul style="list-style-type: none"> Beszállítás az áruházláncokba 	Az árukoncentráció növelése	Korszerűbb termelés és erős TÉSZ-ek
<ul style="list-style-type: none"> Termelői tulajdonú feldolgozóüzemek létrehozása 	Feldolgozók megvásárlása és új üzemek létesítése a TÉSZ/TSZT-k szervezésében	Innovációs készség és pénzügyi háttér
<ul style="list-style-type: none"> Nyitás a minőségi rés piacok irányában 	Új termékek és funkcionális élelmiszerek fejlesztése és	Piackutatás, innovációs készség és pénzügyi háttér

	gyártása	
• Élőmunka ésszerű helyettesítése gépesítéssel	Technikai innováció	Innovációs készség és pénzügyi háttér
• Hatékonyabb minőség-ellenőrző rendszer	A minőség-ellenőrzés megerősítése	Megnövelt költségvetés és állomány a minőség-ellenőrző hivatalnál
• Az idénymunka foglalkoztatás könnyítése	Az idénymunka adminisztrációjának csökkentése	Pozitív kormányzati döntés az agrárfoglalkoztatásról
• Kötelező adatszolgáltatás a teljes élelmiszerláncon belül	Az adatszolgáltatás rendeleti szintű szabályozása	Pozitív kormányzati döntés
• Korrekt kereskedelmi viszonyok kialakítása	Szigorúbb kereskedelmi törvény és ellenőrzések	Pozitív kormányzati döntés

11. táblázat

A környezet fenyegetései	Akciók	Szükséges erősségek
• Tovább növekvő import	A hazai áru kínálat erősítése	Korszerűbb termelés és erős TÉSZ-ek
• Áruházláncok további erősödése	A termelői szervezettség növelése	Egyenlő versenyfeltételek a TÉSZ/TSZT-k részére
• Lassú piaci növekedés, alacsony fizetőképességű kereslet	Az önköltségek csökkentése a versenyképes árszínvonal érdekében	Fejlett technológiák alkalmazása mind a termelésben, mind az árukezelésben
• Technológiai fejlesztések elmaradása	A kutatás-fejlesztés és innováció erősítése	Prioritások a vidékfejlesztési programokban
• A támogatási források elapadása	Ágazati lobbizás a támogatásokért	Az ágazatok teljesítményével arányos támogatási keretek
• Finanszírozási problémák	Kedvező pénzügyi-, finanszírozási megoldások a TÉSZ/TSZT-k részére állami szerepvállalással	Erős pénzügyi- és finanszírozási háttér
• Növekvő verseny és új versenytársak belépése	Az önköltségek csökkentése a versenyképes árszínvonal érdekében	Fejlett technológiák alkalmazása mind a termelésben, mind az árukezelésben
• A feldolgozók áttelepülése más országokba	Termelői tulajdonú feldolgozó üzemek	Prioritások a vidékfejlesztési programokban
• A bioenergia-termelés további felfutása	A zöldség-gyümölcs termelés jövedelmezőségének javítása	Korszerűbb termelés és erős TÉSZ-ek
• Az inputanyag, az energiaköltségek és az adóelvonások növekedése, a jövedelmezőség további csökkenése	Az önköltségek csökkentése a versenyképes árszínvonal érdekében	Fejlett technológiák alkalmazása mind a termelésben, mind az árukezelésben
• A természetben használt engedélyezett növényvédőszer hiánya	Integrált és biotermesztés széleskörű bevezetése	A TÉSZ/TSZT-kra alapuló kutatási-, képzési és szaktanácsadási rendszer
• Munkaerő hiány	Élőmunka ésszerű helyettesítése gépesítéssel	Jól működő kutatás-fejlesztés és innováció

2.2.3. A belső környezet: az ágazat erősségeinek, gyengeségeinek értékelése

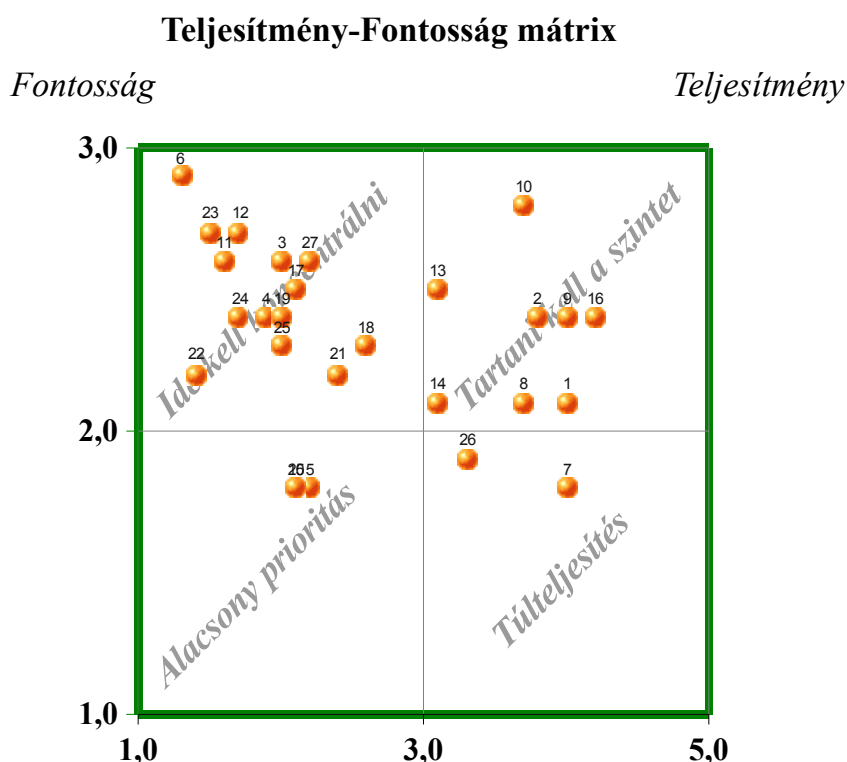
12. táblázat

Erősségek / Gyengeségek	Teljesítmény					Fontosság		
	Fő erősség		3	Fő gyengeség		Nagy	Közepes	Kicsi
	5	4		2	1	3	2	1
A termelés szintjén megjelenő erősségek/gyengeségek								
1. Termesztési hagyomány, szakértelem,			4,0					2,1
2. Kedvező ökológiai-, klimatikus adottságok				3,8			2,4	
3. Termál energia kincs*	2,0						2,6	
4. Az öntözött termelés, a korszerű termesztőberendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok	1,9						2,4	
5. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között	2,2					1,8		
6. Általános árualaphiány	1,3					2,9		
7. Korszerű fajták és technológiák kínálata			4,0			1,8		
A kereskedelem szintjén megjelenő erősségek/gyengeségek								
8. Feldolgozó technológia megléte, bővíthetősége				3,7				2,1
9. Logisztikai adottságok			4,0				2,4	
10. Kiváló minőségű prémium termékek				3,7		2,8		
11. A post-harvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya	1,6						2,6	
12. Szétaprózott termelés, az árukoncentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége	1,7						2,7	
13. Multinacionális cégek erőfölénye*	3,1						2,5	
14. Árérzékeny fogyasztók	3,1							2,1
15. Korrekt szerződéses kapcsolatok hiánya	2,1					1,8		
16. Export piacok közelsége			4,2				2,4	
Ágazati szinten megjelenő erősségek/gyengeségek								
17. Magas a feketegazdaság aránya*	2,1						2,5	
18. Kedvezőtlen adópolitika, őstermelői rendszer*	2,6						2,3	
19. Alacsony a TЭСZ-ek vonzóképesége	2,0						2,4	
20. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség	2,1					1,8		
21. Megbízható információk, statisztika hiánya*	2,4						2,2	

22. Megfizethető beruházási hitelek hiánya*	1,4							2,2
23. Gyenge marketingtevékenység	1,5						2,7	
24. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya	1,7						2,4	
25. Foglalkoztatási nehézségek*	2,0						2,3	
26. Szakmai szervezetek megléte				3,3		1,9		
27. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés*	2,2						2,6	

Megj.: * Tagállami szintű gazdaságpolitikai döntést, ill. intézkedést igényel!

1. ábra

2.2.4. Következtetések

A SWOT analízis során a belső környezet és a külső környezet paramétereit vizsgáltuk. Az ágazat és ezen belül a termelői szervezetek erősségeit és gyengeségeit jelentőségük alapján is rendszereztük. A SWOT analízis és a teljesítmény-fontosság mátrix elemzése alapján lehetőség adódik egy ágazat fő stratégiai elemeinek megfogalmazására. A zöldség-gyümölcs ágazat elemzése alátámasztja az ágazat környezeti tanulmányában (helyzetismertetés) a rendelkezésre álló információk és az Európai Unió követelmények mentén megteendő lépéseket. Ennek alapján a termelői szervezetek fejlesztésének fő stratégiai elemei és céljai az alábbiak:

2.3 Célok

A magyar zöldség-gyümölcs ágazat jövőbeni sikerének legfőbb eleme az életképes és működő TÉSZ rendszer létrehozása. Ezen keresztül növelhető a ágazat technikai és technológiai színvonala, létrehozható az ágazati szaktanácsadás. A TÉSZ-ek igényei alapján létrejöhet a piaci szemléletű alkalmazott kutatás és szakemberképzés. Átaluk növelhető az östermelői tevékenység sajnálatosan alacsony szintű átláthatósága és kialakítható az ágazatspecifikus marketingtevékenység.

A TÉSZ szerveződés célja, hogy az ágazat termelésének legalább 40%-a ezeken a szervezeteken keresztül bonyolódjon. A TÉSZ-ek jelenlegi számának csökkenését úgy célszerű elérni, hogy az összeolvadásokkal a jelenlegi árukoncentráció szintjét megtartva, illetve növelve, nagyobb, ütőképesebb szervezetek jöjjenek létre. Ez a célkitűzés összhangban van a Brüsszelben lezárult reform elképzeléseivel is, ahol növelni akarják Európában a TÉSZ-ek szerepét, de ezen túlmenően támogatnák a TÉSZ-ek másod- és harmad szintű szerveződéseit, valamint azok nemzetközi szintű összefonódását is. A termelői szervezetek megerősödése nem csak az egyre növekvő friss piac fejlődését segítené, hanem a jelenleg többségi külföldi tulajdonban lévő feldolgozóipar érdekeltségét is növelnék a magyar termékek iránt. A jól szervezett zöldség-gyümölcs ágazat a közeli jövőben elérheti a rendszerváltás előtti termelési szintjét.

A zöldség-gyümölcs ágazat uniós szabályozása lehetőséget biztosít számunkra az eséllyel versenyezni tudó zöldség-gyümölcs fajokból kínált nagyobb hányadú frisspiaci, kiváló minőségű áruk piacépítésére. Konkrét lehetőséget ad arra, hogy a ma mintegy 50 ezer főfoglalkozású zöldség-gyümölcstermelő család eladható árualapot biztosítson ehhez az új pozícióhoz. A gyümölcs- és zöldségtermelés tudásigényes kézi munka tevékenység, magas munkaerőigénnyel. Fékezheti a következő évtizedekben a birtokméreteiben tovább koncentrálódó és eddigi extenzív irányba változó agráriumból a munkaerő-kiáramlását. Az ágazat a vidéken élő népesség helybefoglalkoztatása bővítésének lehetőségét kínálja, hiszen mintegy 25-30%-ban 10-11 hónapos, további 65-70%-ban 4-8 hónapos foglalkoztatást jelent a mikro- és kisvállalkozásnak számító zöldség-gyümölcstermesztést folytató vállalkozásoknál, gazdáknál és alkalmazottaiknál.

A hazánkban megszervezett és létrehozott 173 kistérség közül zöldség-gyümölcs termőtájokban levőknél jelentős foglalkoztatás bővülést is jelent, ha a programhoz a vidékfejlesztés forrásainak felhasználását is lehetővé teszik, ami összhangban van a Piacszervezés reformjával.

2.3.1. Célkitűzések

Az elmúlt 15 év piacgazdasági tapasztalatai rámutattak arra, hogy a magyar zöldség- és gyümölcstermesztésnek egy átalakított áruszerkezettel élesedő piaci versenyben kell helytállnia. Jelentősen felértékelődött a zöldség-gyümölcs ágazat és új lehetőségeket, prioritásokat jelölt ki a magyar mezőgazdaságon belül.

Célkitűzések	
1	A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
2	A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása.
3	Technológiai innováció az áru minőségének javítása és a hatékonyság növelése érdekében.
4	A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása teljes logisztika fejlesztése
5	A termelői szervezetek másod- és harmadszintű együttműködésének erősítése, más tagállamok szervezeteivel való kooperáció elősegítése.
6	Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével
7	A prémium termékek, a márkázott termékek, a földrajzi árujelzők és minőségi jelek használata
8	A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9	Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomon követhetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása.
10	A termékek piacain jelentkező válságok megelőzése és kezelése.

Az elmúlt évek pozitív elképzelései és elvárásai mellett azonban egy nagyon kritikus helyzetet alakított ki az a tény, hogy az elmúlt 15 évben sajnos elmaradt az ágazat technikai és technológiai fejlesztése. Ez mára már kétségessé teheti, hogy teljes körűen megvalósulhatnak-e az adottságainkból adódó lehetőségek. Magyarországon ma ugyanis a természeti adottságaink ellenére sem áll rendelkezésre olyan mennyiségű és eladható minőségű termék, mint amit a piac igényel.

E jelenség megváltoztatásához meg kell teremteni a korszerű termelés és áruvá készítés feltételeit, valamint a célirányos ágazatspecifikus termékmarketinget.

Jelentős feladat a minőségi áru koncepciókhoz kötődő és az EU által a zöldség-gyümölcs piacsabályozásban preferált minőségvizsgálati, minőségbiztosítási és márkázási feladatok megvalósítása is. 2005. január 1. óta az egész Unióban kötelező a zöldség-gyümölcs termékek nyomonkövethetősége. Ennek csak részleges megvalósulása rontja az export- és a belföldi piaci beszállítói pozícióinkat.

A piacorientált termelésfejlesztés kulcskérdése, hogy a technikai- és technológiai fejlesztés, az oktatás és kutatás, valamint a szaktanácsadás összhangját sikerül-e megteremteni, valamint az ehhez szükséges források rövid- és hosszútávon rendelkezésre állnak-e. Ezen feladatok összehangolására a kormányzati és szakmaközi szerveződés ad lehetőséget, ami célirányos és költség hatékony fejlesztést tesz lehetővé.

2.3.2. Kapcsolat a vidékfejlesztési politikával

A zöldség-gyümölcs ágazat középtávú fejlesztésében az alábbi stratégiaileg fontos elemekre kell koncentrálni:

- A vidékfejlesztési támogatásokat elsősorban a termeléshez kötődő technikai és technológiai fejlesztésekre és beruházásokra kell koncentrálni, melyek közül:
  - o a gyümölcstetvények faj- és fajtaszerkezet, valamint termesztéstechnológiai korszerűsítési programja,
  - o a növény- és gombaházak fejlesztése és az öntözésfejlesztést kell kiemelni;
  - o a termelői szervezetek, azok társulásai és leányvállalataik szintjén elsősorban a nagyobb volumenű infrastrukturális és logisztikai fejlesztések,
  - o valamint az elsődleges termékfeldolgozás fejlesztése a vidékfejlesztési támogatások legfontosabb célterülete.
- A zöldség-gyümölcs közös piacszervezés keretében a termelői szervezetek működési programjában elsősorban a 1580/2007/EK rendelet VII. számú mellékletében meghatározott intézkedésekkel kapcsolatos tevékenységek finanszírozását kell biztosítani, melyek közül:
  - o a termelők és szervezeteik szintjén megjelenő termékminőség javításával és annak folyamatos kontrolljával,
  - o a marketing promócióval,
  - o valamint a kutatással és szaktanácsadással kapcsolatos tevékenységek fontosságát kell kiemelnünk.

Ezen tevékenységek hatékonyabban végezhetők a termelői szervezetek közös szervezésében, ezért elő kell segíteni és támogatni a termelői szervezetek ilyen irányú másodszintű összefogását is.

Az egész koncepció megvalósításához az Unió és a tagállami költségvetést is figyelembe kell venni, de szükséges az ágazat önfinanszírozó rendszerének is a kialakítása. A pénzügyi finanszírozás megteremtéséhez agrár fejlesztési banki háttér szükséges, ahol megfelelő rövid- és hosszú távú garanciákkal a tranzakciók lebonyolíthatók. A célkitűzések megfogalmazását követően, meg kell határoznunk, hogy ezeket a célkitűzéseket milyen intézkedésekkel tudjuk megvalósítani. Ezen túl szeretnénk azt is bemutatni, hogy a célkitűzések megvalósításával melyek azok a gyenge pontok egyes termelői szerveződések működésében, amelyek ezen intézkedések közvetlen vagy közvetett alkalmazásával megoldható.

	Célkitűzések	Intézkedések	Gyenge pontok*
1	A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása	<ol style="list-style-type: none"> 1. Termeléstervezésre irányuló tevékenység 2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 4. Kutatás és kísérleti termelés 5. Képzési tevékenység típusok 6. Válságmegelőzési és -kezelési intézkedések 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok 	1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19;
2	A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása.	<ol style="list-style-type: none"> 2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 4. Kutatás és kísérleti termelés 5. Képzési tevékenység típusok 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok 	1; 2; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 14; 15; 16; 17; 19;
3	Technológiai innováció az áru minőségének javítása és a hatékonyság növelése érdekében.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Termeléstervezésre irányuló tevékenység 2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 	1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17; 18; 19;
4	A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása teljes logisztika fejlesztése	<ol style="list-style-type: none"> 1. Termeléstervezésre irányuló tevékenység 2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 5. Képzési tevékenység típusok 6. Válságmegelőzési és -kezelési intézkedése 	1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17; 18; 19;

<p>5 A termelői szervezetek másod- és harmadszintű együttműködésének erősítése, más tagállamok szervezeteivel való kooperáció elősegítése.</p>	<p>1. Termelésstervezésre irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 8. Egyéb tevékenység típusok</p>	<p>1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 17; 18; 19;</p>
<p>6 Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével</p>	<p>2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 5. Képzési tevékenység típusok 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok</p>	<p>1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19;</p>
<p>7 A prémium termékek, a márkázott termékek, a földrajzi árujelzők és minőségi jelek használata</p>	<p>2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok</p>	<p>3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19;</p>
<p>8 A környezetbarát termelés és termék előállítás.</p>	<p>2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 4. Kutatás és kísérleti termelés 5. Képzési tevékenység típusok 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok</p>	<p>1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19;</p>
<p>9 Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása.</p>	<p>1. Termelésstervezésre irányuló tevékenység 2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység 3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység 4. Kutatás és kísérleti termelés 5. Képzési tevékenység típusok 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok</p>	<p>1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19;</p>

10	A termékek piacain jelentkező válságok megelőzése és kezelése.	1. Termelésstervezésre irányuló tevékenység 6. Válságmegelőzési és –kezelési intézkedések 7. Környezetvédelmi tevékenység típusok 8. Egyéb tevékenység típusok	1; 2; 4; 5; 6; 7; 9; 10; 11; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19;
----	--	---	--

*

1. Magas a feketegazdaság aránya
2. Kedvezőtlen adópolitika, östermelői rendszer
3. Alacsony a TЭСZ-ek vonzóképesége
4. Az öntözött termelés, a korszerű természetöberendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok
5. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség
6. A post-harvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya
7. Szétaprózott termesztés, az árukoncentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége
8. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között
9. Megbízható információk, statisztika hiánya
10. Megfizethető beruházási hitelek hiánya
11. Általános árualaphiány
12. Gyenge marketingtevékenység
13. Multinacionális cégek erőfölénye
14. Árérzékeny fogyasztók
15. Környezeti infrastruktúra hiányosságai
16. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya
17. Korrekt szerződéses kapcsolatok hiánya
18. Foglalkoztatási nehézségek
19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

2.4. Korábbi működési programokból származó hatások

Tekintettel arra, hogy Magyarország 2004. május 1-én csatlakozott az Európai Unióhoz és ennek megfelelően zöldség-gyümölcs termelői szervezetei első működési programjuk megvalósításán dolgoznak és áruforgalmi részesedésük egyenlőre még nem piacbefolyásoló tényező, a működési programokból származó hatásokat megítélni nem lehet.

3. A MŰKÖDÉSI PROGRAMOK CÉLKITŰZÉSEINEK MEGVALÓSÍTÁSÁNÁL ALKALMAZHATÓ INTÉZKEDÉSCSOPORTOK ILLETVE AZOK ESZKÖZEI, TELJESÍTMÉNYMUTATÓK

3.1. Az összes vagy több tevékenységtípusra vonatkozó követelmények

A zöldség-gyümölcs közös piacszervezés keretében a működési programok intézkedéseire igénybe vett támogatások kettős finanszírozásának elkerülése érdekében a szervezetek büntetőjogi felelősségük tudatában nyilatkoznak a szabályok betartásáról, a kifizető

ügynökség pedig egyértelmű jelöléssel látja el a támogatás helyszíni ellenőrzése során bemutatott eredeti pénzügyi bizonylatokat és számlákat, melyek így más jogcímen nem kerülhetnek befogadásra.

Az egyes intézkedésekre fordítható maximális összeget a működési alaphoz viszonyítva kell meghatározni. Az alábbiak szerinti megosztásban határozzuk meg a maximálisan egy intézkedéscsoport végrehajtására fordítható összeget, a működési alap százalékban.

14. táblázat

Az intézkedésként felhasználható maximális összegek

Intézkedés megnevezése	Működési alaphoz felhasználható maximális összeg intézkedésként (működési alap=100%)
1. Termelésstervezésre irányuló tevékenység	60%
2. Termékminőség javítására, fenntartására irányuló tevékenység	60%
3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenység, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenység	60%
4. Kutatás és kísérleti termelés	30%
5. Képzési tevékenység típusok	60%
6. Válságmegelőzési és -kezelési intézkedések	30%
7. Környezetvédelmi tevékenység típusok	30%
8. Egyéb tevékenység típusok	30%

3.2. A tevékenységtípusokkal kapcsolatban igényelt konkrét információk

Az egyes alfejezetek az intézkedések megvalósításához nyújtanak információt. Az intézkedések keretében végrehajtott **tevékenységek és műveletek működési alaphoz történő támogathatósága tekintetében** a gyümölcs- és zöldségágazatban a 2200/96/EK, a 2201/96/EK és az 1182/2007/EK rendeletre vonatkozó végrehajtási szabályok megállapításáról szóló **1580/2007/EK bizottsági rendelet VIII. melléklete az irányadó.**

3.2.1. A termelésstervezésre irányuló tevékenységek

A termelésstervezés, mint intézkedés, olyan tevékenységek csoportja, amelyek az információgyűjtést, azok összesítését, elemzését, azokból következtetések levonását hivatott elősegíteni. A termelői szervezet tagjainak termeléséről folyamatos, naprakész információkkal kell rendelkezni, melyek az összegzésüket követően alkalmasak arra, hogy az értékesítés szervezése folyamán, mindig a tényleges adatokra (fajta, mennyiség, minőség) tudjon a szervezet alapozni.

Az értékesítési tárgyalások alkalmával a keresett termék mennyiség és minőség, illetve annak időbeni ütemezésének ismeretében és a termelői oldalról történt adatszolgáltatást összevetve, tervezzék meg az adott időszak termékszerkezetét. Adjanak iránymutatást a tag

termelőknek, hogy mit termeljenek, mekkora mennyiségben a piaci kereslet alapján. Ahhoz, hogy az értékesítés szervezése hatékony legyen, a piaci változások nyomkövetése elengedhetetlen. A zöldség-gyümölcs ágazatban a változásokra történő gyors reagálás nagyon nehéz, ezért itt elsősorban a több éves adatgyűjtéseken alapuló tendenciák figyelembevételét kell előtérbe helyezni.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

1. Magas a feketegazdaság aránya: a folyamatos adatgyűjtéssel egyre pontosabb képet kapunk a termelés nagyságáról, amivel az egyéb, saját nevükben tevékenykedő „nem hivatalosan működő” zöldség- és gyümölcsforgalmazással foglalkozó réteg kiszűrhető. Az adatgyűjtéssel kiderül az is, hogy a tagok betartják-e az alapszabályban foglalt értékesítési, illetve a tagsági díj befizetésével vállalt kötelezettségeit.
3. Alacsony a TЭСZ-ek vonzóképesége
5. Alacsony tőkeerő, versenyképeség és jövedelmezőség
7. Szétaprózott termesztés, az árukoncentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége
9. Megbízható információk, statisztika hiánya
10. Megfizethető beruházási hitelek hiánya
11. Általános árualaphiány
13. Multinacionális cégek erőfölénye
14. Árérzékeny fogyasztók
18. Foglalkoztatási nehézségek
19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

1. Tárgyi-eszközfejlesztés: A termelői szervezet tagjaival és kereskedelmi partnereivel történő kapcsolattartást és annak tervezését lehetővé tevő számítástechnikai és mobilkommunikációs eszközök és szoftverek beszerzése, tartós bérlete, vagy lízingje, illetve a meglévők fejlesztése.
2. Szolgáltatás-fejlesztés a tagok felé: olyan szolgáltatás-csoportokat kell létrehozni, amelyek lehetővé teszik a gazdákkal történő szorosabb együttműködést, ennek következtében a hatékonyabb információgyűjtést (jogi szolgáltatás, számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység, üzletvezetés, egyéb tanácsadás, összetett adminisztratív szolgáltatás, egyéb irodai szolgáltatás, az ehhez szükséges, szakképzett emberi erőforrás biztosítása).
3. Külső szolgáltatások igénybevétele az eseti, nem rendszeres tevékenységek elvégzésére (pl. piac-, közvélemény-kutatás; adatfeldolgozás, világháló-portálszolgáltatás, illetve ide sorolhatók mindazon tevékenységek, amelyeket az előző pontban is felsoroltunk).
4. Saját munkavállalók képzése adott tevékenység pontosabb végrehajtásának érdekében, ami ezzel az intézkedéssel kapcsolatos (az eddigiekben felsorolt – nem teljes körű – lista alapján).
5. A termelők részéről szolgáltatott adatok valódiságának ellenőrzését is meg kell valósítani. A termelői szervezetnek szabályzatban kell rögzíteni, hogy milyen gyakorisággal, a tagok mekkora hányadánál kell ellenőrzést végrehajtani a megadott

információk valódiságára vonatkozóan. A lehetséges tőrés határokat meg kell állapítani. Intézkedni szükséges a valótan adatszolgáltatásból adódó váratlan helyzetekből kialakult károk megszüntetéséről.

6. Nem tag termelők esetében is fel kell tudni mutatni egy nyilvántartást, amely azt igazolja, hogy előzetes egyeztetés alapján szállította az áruját a telephelyre, illetve azt, hogy ilyen esetben valóban nem tudtak tag termelőtől árut bekérni. (Amennyiben az értékesítés szervezett, és az előre látható mennyiségek és árak meg vannak határozva, illetve ezzel szemben rendelkezésre áll a tagok betakarításáról szóló összesítés, egyértelműen megállapítható, hogy volt-e szükség külső, nem tagtól származó árura.)

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Az intézkedés során olyan eszközhátteret kell létrehozni (hardver, szoftver, mobilkommunikációs eszközök), amely képes a leírásban említett feladatok végrehajtásának elősegítésére. Ezek számlája, üzembe helyezési dokumentációja, tárgyi eszköz katonja bizonyítékként elfogadhatók a tulajdoni viszonyok tisztázásánál. Amennyiben egy bérelt, vagy lízingelt eszközökről van szó, az ezt alátámasztó dokumentációt (szerződések, bérletidj/lizingdj kifizetését igazoló dokumentumok) rendelkezésre kell bocsátani az ellenőrzés során.

A nyilvántartások, a listák, az összesítések, illetve minden a tervezéshez szükséges dokumentumot meg kell őrizni, amely alapján később ellenőrizhető a termelés tervezés intézkedés végrehajtása, ideértve a szolgáltatókkal kötött szerződéseket, az intézkedés végrehajtása érdekében alkalmazott munkavállaló összes dokumentációja, beleértve azt a nyilvántartást is, ami az intézkedés végrehajtás érdekében végzett tevékenységekről, azok időtartamáról szól.

Az eredmények tekintetében kimutatást kell készíteni arról, hogy az értékesített termék értéke, az értékesített mennyiség, illetve a termelésbe vont termőterület nagysága hogyan változott, ahhoz az állapothoz képest, ami az intézkedés végrehajtása előtt volt jellemző. További kérdésként merülhetnek fel az alábbiak:

- A tagok termelői szervezeten keresztül értékesített termése hány százaléka az össztermelésének?
- Változott-e a nem tagi rész aránya az összes értékesítésen belül?

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
3. Technológiai innováció az áru minőségének javítása és a hatékonyság növelése érdekében.
4. A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel, illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása, teljes logisztika fejlesztése.
5. A termelői szervezetek másod- és harmadszintű együttműködésének erősítése, más tagállamok szervezeteivel való kooperáció
9. Minőségfejlesztés és minőség tanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása
10. A termékek piacain jelentkező válságok megelőzése és kezelése.

3.2.2. Termékminőség javítására vagy fenntartására irányuló tevékenységek

A zöldség-gyümölcs termékek minőségének javítása több tényező függvénye. Termelési oldalról a felhasznált anyagok, fajták, technológiák játsszák a döntő szerepet. Ezt követi a szállítás, az osztályozás, válogatás, csomagolás, amely a szervezet feladata.

A termelői oldalon a termékminőség javítása az alábbi módokon történhet:

1. Szaktanácsadói szolgálat létrehozása, melynek keretén belül konkrét információt kaphatnak a termelők fajta-, technológia-kérdéskörben, úgy, hogy a szaktanácsadó a termelői szervezet által tervezett termelést tartja szem előtt.
2. Minőségbiztosítási rendszerek kiépítése: akár szolgáltatón keresztül, akár saját – képzett – munkavállalóval történő rendszerépítés, rendszerfejlesztés. Ebbe beletartozik a termelők felkészítése, a szervezet telephelyének felkészítése az auditra, a dokumentációk elkészítésével együtt, a szükséges vizsgálatok elvégzése, elvégeztetése, valamint maga az audit költsége, az audit időszaka alatt felmerült egyéb költségekkel.
3. Képzések, oktatások szervezése, a minőségfejlesztéshez igazoltan kapcsolódó témákban.
4. A termesztéstechnológia fejlesztése a termelőknél. Segítség nyújtása pályázatok megírásához, agrár-környezetgazdálkodási rendszerben való részvételhez, támogatások igénylése stb.
5. Beruházásokhoz, fejlesztésekhez kedvezményes hitellelhetőség biztosítása
6. Termelők rendszeres, váratlan, véletlenszerű ellenőrzése

A szervezet oldaláról a termékminőség javítása az alábbi módokon történhet:

1. Megfelelő osztályozás, homogén árualap kialakítása.
2. Csomagolásfejlesztés.
3. Megfelelő jelölés, címkézés, nyomonkövetés.
4. Termelői szervezetek rendszeres ellenőrzése.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

4. Az öntözött termelés, a korszerű termesztő berendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok
5. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség
6. A post-harvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya
8. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között
11. Általános árualaphiány
12. Gyenge marketingtevékenység
19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

Tárgyi eszköz beszerzés

- A termék-, a talaj-, a növény- és vízminták vizsgálatát lehetővé tevő tárgyi eszközök és anyagok beszerzése, tartós bérlete, vagy lízingje.
- Az áruk szakszerű címkézését lehetővé tevő rendszerek (címkenyomtatók, címkék

- stb.) beszerzése, tartós bérlete, vagy lízingje.
- A termékminőséggel, a minőségbiztosítással, a környezetgazdálkodással és nyomon követhetőséggel kapcsolatos tárgyi eszközök, könyvek, kiadványok, elemzések stb. beszerzése, tartós bérlete, vagy lízingje.
- A szaktanácsadási rendszerek kiépítésével kapcsolatos tárgyi eszközök (gyors vizsgáló műszerek, gépjárművek, informatikai eszközök, szakfolyóiratok stb.) beszerzése, tartós bérlete, vagy lízingje.

Szolgáltatásfejlesztés: amennyiben az alábbi tevékenységeket saját, munkavállalóval hajtják végre.

- A termék-, talaj-, növény- és vízminták vizsgálatának végzése szaklaboratóriummal.
- A minőségi áruátvételt, a minőség-ellenőrzést, a minőségbiztosítást és nyomonkövethetőséget, valamint az áruminták vizsgálatát végző szakemberek személyes közreműködése.
- A minőségbiztosítási rendszerek kiépítése és rendszeres akkreditációja.
- A termékminőség javításával vagy fenntartásával foglalkozó munkatársainak személyi jellegű költségei.
- Raktározás, tárolás, áruszállítás, rakománykezelési szolgáltatások tagok által történő igénybevétele.

Külső szolgáltatások igénybevétele: amennyiben az alábbi tevékenységeket, megbízáói szerződéssel végzik el.

- A termék-, talaj-, növény- és vízminták vizsgálatának végzése szaklaboratóriummal.
- A minőségi áruátvételt, a minőség-ellenőrzést, a minőségbiztosítást és nyomon követhetőséget, valamint az áruminták vizsgálatát végző szakemberek személyes közreműködése.
- A minőségbiztosítási rendszerek kiépítése és rendszeres akkreditációja.

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Elsődleges cél a magyar termékek minőségének javítása, mind beltartalmi értékeit tekintve, mint pedig a külső megjelenését tekintve, természetesen a környezetünk védelme mellett. Ezért a megfelelő természetstechnológiák bevezetése, a szaktanácsadási rendszer kialakítása, minőségbiztosítási rendszerek alkalmazása, megfelelő ellenőrzési rendszer kiépítése a cél.

A szükséges dokumentáció, mellyel ellenőrizhető a tevékenység végrehajtása a mindennapi tevékenység során alkalmazott és a számviteli törvényben előírt szabályok alapján elfogadható.

A végrehajtó munkavállalók esetében viszont, hogy a munkabérük és annak közterhei elszámolhatók legyenek, nyilvántartást szükséges vezetni a tevékenység végrehajtásával eltöltött időről és a konkrét feladatról.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
2. A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása.

3. Technológiai innováció az áru minőségének javítása és a hatékonyság növelése érdekében
4. A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása teljes logisztika fejlesztése
6. Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével
7. A prémium termékek, a márkázott termékek, a földrajzi árujelzők és minőségi jelek használata
8. A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9. Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása.

3.2.3. A forgalmazás tökéletesítésére irányuló tevékenységek, valamint a promóciós és kommunikációs tevékenységek

A forgalmazás tökéletesítéséhez olyan feladatok megvalósítása szükséges, mellyel megvalósítható a minél nagyobb mennyiségű, lehetőleg az összes tagi áru értékesítése. Az ehhez szükséges tárgyi eszközök beszerzése, a szükséges munkaerő biztosítása, a szükséges szolgáltatások igénybevételével biztosítani kell ennek megvalósítását. Ehhez szükség lehet promóciós és kommunikációs tevékenységre is, mely az értékesítés volumenének növelését kell, hogy elősegítse.

Természetesen ez a tevékenység szorosan kapcsolódik az első kettő tevékenységhez. Amennyiben a tagi termelésről megfelelő és valós információk állnak rendelkezésre, ekkor válik fontossá, hogy olyan műszaki és személyzeti háttérrel rendelkezzen egy termelői szervezet, amely a rendelkezésre álló információk alapján az értékesítési csatornák felkutatásával, kapcsolataik építésével képes az árut a fogyasztókhöz eljuttatni. A munka során visszajelzés szükséges az értékesítési tapasztalatokról a termelés felé, a termelt faj, fajta, minőség, mennyiség, betakarítás időzítés, csomagolási mód tekintetében.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

1. Magas a feketegazdaság aránya
3. Alacsony a termelői szervezetek vonzóképesége
4. Az öntözött termelés, a korszerű termesztőberendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok
7. Szétaprózott termesztés, az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége
9. Megbízható információk, statisztika hiánya
10. Megfizethető beruházási hitelek hiánya
11. Általános árualaphiány
12. Gyenge marketingtevékenység
13. Multinacionális cégek erőfölénye
14. Ár érzékeny fogyasztók
17. Korrekt szerződéses kapcsolatok hiánya
18. Foglalkoztatási nehézségek

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

1. Tárgyi-eszközfejlesztés: az értékesítéshez szükséges kommunikációs eszközök, a tárgyalások feltételeit megvalósító építések, gép és eszközbeszerzések.
2. Külső szolgáltatások igénybevétele: az értékesítéshez kapcsolódó személyszállítási szolgáltatások igénybevétele, szállodai, vendéglátói szolgáltatások igénybevétele, fordítás, tolmácsolás.

Egyéb az értékesítés kapcsán felmerült kiadások, amelyeknél egyértelműen igazolható, hogy az értékesítést segíti elő.

A reklámozáshoz szükséges szóróanyagok, prospektusok, egyéb, a termelői szervezet tevékenységéről szóló anyag elkészítése, kiadása, terjesztése. Internetes megjelenés fejlesztése, működtetése, új csomagolóanyagok kifejlesztése (saját logoval), akciók, kampányok, kiállítások szervezésével. Ennek igazolására a szolgáltatási szerződést, a teljesítési jegyzőkönyvet, illetve a kifizetést igazoló dokumentumot (számla és banki kivonat) kell bemutatni. Amennyiben nem egyértelműen igazolható a tevékenység (pl. egy kész prospektus felmutatásával igazolható a tevékenység) egy rövid összefoglaló elkészítése szükséges a tevékenységről, annak eredményéről.

3. Személyi feltételek: mindenképpen kell lenni olyan személynek a szervezetnél, aki végzettségénél, szakmai tapasztalatánál fogva tudja szervezni az értékesítést. Amennyiben szükséges, az ő munkáját elősegítő munkatársak alkalmazására is sor kerülhet. Az, hogy ők szerződéses vagy alkalmazotti munkaviszonyban vannak, a szervezet vezetőségének joga eldönteni.

A promóció és kommunikáció megvalósítására, – amennyiben szükséges –, külön, saját alkalmazott foglalkoztatása lehetséges, aki a folyamatos frissítésekkel foglalkozik, illetve azzal, hogy a termelői szervezet a fogyasztók mindennapjaiban, köztudatában ott legyen. Szervezési feladatokat lásson el, amelynek célja az új termékek bemutatása, a régiék reklámozása, a termékek fogyasztókkal való megismertetése, különös hangsúlyt fektetve az egyedi, saját előállítású, különleges vagy új termékekre. Ezen tevékenységek során a fogyasztóktól származó visszajelzések, igények gyűjtését előtérbe kell helyezni, amelyet a termelésstervezés, a termékminőség javítása során fel kell használni. Saját alkalmazott esetén nyilvántartást szükséges vezetni a végzett tevékenységről, annak végrehajtáshoz szükséges időről. Szolgáltatás igénybevétele esetén a szükséges dokumentációnak meg kell lennie.

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Mindenképpen az értékesített mennyiség növekedésével igazolható a tevékenység hatásossága, amely a fő cél. Minden egyes tevékenységről feljegyzést kell készíteni: mikor kezdték el, mi a célja (termék, mennyiség vonatkozásában), mikor tervezik befejezni, mikorra várható az eredményének megjelenése. Csatolni kell egy, a tevékenység megkezdése előtti, a termelői szervezet által meghatározott legalább fél éves időszakra vonatkozó értékesített mennyiséget igazoló dokumentumot. A tevékenység végrehajtását követően ugyanarra az időszakra vonatkozóan ismét csatolni kell az értékesített mennyiséget igazoló, aktuális dokumentumot. A változást egyértelműen meg kell határozni. Amennyiben csökkent az értékesített mennyiség, indoklásban szerepelnie kell az oknak, illetve az ezt igazoló dokumentumoknak.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
3. Technológiai innováció az áru minőségének javítása és a hatékonyság növelése érdekében
4. A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása teljes logisztika fejlesztése
5. A termelői szervezetek másod- és harmadszintű együttműködésének erősítése, más tagállamok szervezeteivel való kooperáció elősegítése.
6. Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével
7. A prémium termékek, a márkázott termékek, a földrajzi árujelzők és minőségi jelek használata
8. A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9. Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása.

3.2.4. Kutatás és kísérleti termelés

Magyarországon a rendszerváltás óta a független zöldség-gyümölcs technológiai kutatás erősen visszaesett, pedig a gyorsuló fajtaváltás és a modern technológiák adaptációja szükségessé teszi e kutatási-fejlesztési feladatok elvégzését. Ezen a területen a termelői szervezetek tölthetnek be úttörő szerepet.

Kutatás és kísérleti termelésben a termelői szervezetek szerepe abban van, hogy segítse tagjait az új technológiák, fajták, növényvédő szerek, megismerésében, akár egy bemutatóként szolgáló létesítmény megvalósításával. A kisebb termelők nem tudják tartani a fejlődési ütemet, a nagy termelők pedig a bizonytalan kimenet miatt nem merik az új technológiákat kipróbálni. Ezért szükséges a termelői szervezet részéről olyan szolgáltatás kifejlesztése, amelynek segítségével a termelők mindig a legújabb információk birtokában dolgozhatnak, csökkentve ezzel a gazdaságok közötti fejlettségi és jövedelmezőségi különbséget, valamint a szaktanácsadói tevékenység alapja lehetnek a kísérleti adatokból levont következtetések és tapasztalatok.

A kutatási eredmények alapján ajánlásokat kell tenni a tagok felé.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

8. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között
15. Környezeti infrastruktúra hiányosságai
16. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya
19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

1. Tárgyi-eszközbeszerzés: Kutatásokhoz és kísérleti fejlesztésekhez szükséges anyagok és eszközök beszerzése, szükséges háttér megteremtése (kísérleti termesztőberendezések építése, agrometeorológiai állomások felállítása, vizsgáló laboratóriumok létrehozása).
2. Szolgáltatások igénybevétele: pl. műszaki vizsgálat, elemzés, biotechnológiai kutatás, fejlesztés.
3. Együttműködési megállapodások létrehozása nemesítőkkal, bemutató gazdaság létrehozására.
4. A gyűjtött adatok információk nyomonkövethető megosztása a tagokkal, ennek eredményeinek felsorolása, következtetések levonása, ez alapján újabb feladatok meghatározása.
5. Olyan személyzet foglalkoztatása, akik adott témában szakértők.

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Abban az esetben, ha a szerveződés vállalkozik egy kísérleti termesztőberendezés létrehozására, annak megvalósítását igazoló összes dokumentumnak (engedélyek, tervek, műszaki leírások, szerződések, számlák, üzembe helyezési dokumentumok) rendelkezésre kell állnia az ellenőrzés során.

Külső szolgáltatás igénybevétele esetén szintén a kapcsolódó dokumentációnak (megbízási szerződés, teljesítési jegyzőkönyv, számla, illetve amit egy APEH ellenőrzés során az ellenőr kérhet), az számunkra is elegendő bizonyíték. A kutatásban részt vevő személyzet munkaviszonyának vagy szerződéses viszonyának igazolását is biztosítani kell, valamint igazolni kell hozzáértésüket, szakmai alkalmasságukat.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása teljes logisztika fejlesztése
2. A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása.
8. A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9. Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása.

3.2.5. Képzési tevékenységtípusok, valamint a tanácsadó szolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése

Tekintettel arra, hogy Magyarországon a szakképzés nem követi a korszerű gyakorlati ismereteket, szükség van a termelői szervezetek által végzett képzési, tanácsadási és továbbképzési szolgáltatásokra, amely mind a tagok felé, mind a pedig termelői szervezet alkalmazott szakemberei felé folyamatosan a legkorszerűbb ismeretanyagokat juttatja el. Ez a tevékenység az egyik kulcseleme a termékminőség javításának, a versenyképes hozamok elérésnek és a különböző jogszabályi kötelezettségeknek való hiánytalan megfelelésnek is.

A tagok részére olyan képzések, előadások szervezése, melyek a termelési

tevékenységükben, gazdálkodásukban segíti őket:

- Az áruminőséggel, a minőségbiztosítással, az árukezeléssel, a nyomonkövetéssel kapcsolatos oktatások szervezése, meghívott vagy szervezetben belüli tanácsadók segítségével; a kutatás, kísérleti termelés eredményeit, tapasztalatait referáló képzések, előadások tartása a természetstechnológiákról, növényvédelemről, fajról, fajtákról, Ideértve természetesen a mások által végzett kutatások eredményeinek közlését is.
- Képzések, előadások témája lehet: jogszabályi változások, adó, VPOP, munkaügy, munkavédelem, tűzvédelem, támogatások, aktuális pályázati lehetőségek, környezetvédelem, integrált és biotermesztés.
- Ezen túl a szaktanácsadási szolgáltatásokhoz is biztosítani kell a tagok hozzáférését, melynek segítségével tájékozódhatnak az aktuális kutatási és kísérleti termelés eredményeiről.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

- 5. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség
- 8. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között
- 11. Általános áruvalapiány
- 19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

1. Előadások, képzések, konferenciák szervezése a tagoknak, a fent említett témákban.
2. A termelői szervezetek együttműködését elősegítő összejövetelek, termelői szervezet konferenciák szervezése is e tevékenységek közé tartozik.

Az ellenőrzés során az adott képzéshez, előadáshoz tartozó teremterület, egyéb eszközök bérlete, vásárlása, kölcsönzése, a szükséges okmányokkal igazolva elszámolható költségnek minősül. Az előadók díjazása, bemutatók megszervezése, szóróanyagok biztosítása (amit a termelői szervezet készített) is elszámolható a működési alapból.

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Az előadás, képzés szervezése során keletkezett dokumentáció (pl. teremterület) bemutatásával, a tagoknak kiküldött meghívó másolatával, amely tartalmazza az előadások címét, az előadó nevét. A jelenléti ív bemutatásával, a jegyzőkönyv felmutatásával az adott képzésről, témákról, eseményekről igazolja a rendezvény tényleges megszervezését.

Elvárt eredmény az, hogy a termelők felkészültebbek legyenek a napi kérdésekben. Konkrét mérő-, mutatószámot nem határozunk meg a megvalósítás ellenőrzésére, viszont a rendezvények száma, a jelenlévők száma, az előadások témája, azok színvonala, a készített jegyzőkönyvek bizonyítják a hatékonyságot.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása

2. A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása.
4. A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása, csomagolása, tárolása, feldolgozása teljes logisztika fejlesztése
6. Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével
8. A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9. Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása

3.2.6. Válság-megelőzési és -kezelési intézkedések a vonatkozó rendeletben szabályozottak szerint

A válság-megelőzési és -kezelési intézkedésekre vonatkozóan a 19/2008. (II.19.) FVM rendelet 17. §-ától kezdődően a 22. §-áig bezárólag kell eljárni!

Célja a piaci válságok megelőzése és a kialakult kereslet-kínálati válságok kezelése.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

3. Alacsony a termelői szervezetek vonzóképesége
4. Az öntözött termelés, a korszerű termesztőberendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok
7. Szétaprózott termesztés, az árukonzentráció hiánya és az értékesítés szervezetlensége
8. Nagy méret és jövedelmezőség különbségek a termelők között
9. Megbízható információk, statisztika hiánya
13. Multinacionális cégek erőfölénye
14. Árérzékeny fogyasztók
17. Korrekt szerződéses kapcsolatok hiánya

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

1. Tárgyi-eszközfejlesztés: minden olyan beruházás elfogadható, mely az egyes intézkedések végrehajtását segíti. Az árukivonáshoz és a be nem takarításhoz kapcsolható tárgyi eszköz beszerzésen belül a szükséges munkagépeket és szállító járműveket, az átadás eszközeit kell érteni. Ezek szükségességét egyértelműen kell igazolni. Ennek eredményeként a szervezet egy szolgáltatási rendszert alakít ki. A termelésszervezés során gyűjtött információk alapján, a piaci információk alapján a szükséges intézkedés meghatározásával ezt a folyamatot a termelői szervezetnek kell koordinálnia.

Amennyiben a beruházások szükségessége nem támasztható alá (pl. a kapacitás miatt), a szervezet szolgáltatóval is megvalósíthatja az intézkedésekhez kapcsolódó feladatok ellátását.

A munkavállalónak, aki a feladatot végrehajtja, nyilvántartásokkal kell igazolnia, a probléma megoldásával töltött idő mennyiségét, a végzett feladat megjelölésével.

2. A promóció és kommunikáció valamint a képzés tekintetében is lehet szó tárgyi-eszközbeszerzésről, de ez csak megfelelő indoklással fogadható el.

Szolgáltatás igénybevételének elszámolása akkor történhet meg, ha az egyértelműen kapcsolható a válságmegelőzéshez kapcsolódó promóció és kommunikációhoz vagy képzéshez. Ezt a 3.2.3. és a 3.2.5. pontokkal összevonni nem lehet, elkülönítetten kell kezelni.

A promóció, kommunikáció során mindig a piaci egyensúly helyreállítását kell szem előtt tartani. Ehhez tartozhat a kiadványok szerkesztése, készítése, terjesztése, reklámtevékenység, fogyasztásösztönzés és egyéb tevékenységek, amelyek megfelelően indokoltak. Amennyiben ezt nem szolgáltatóval végeztetjük, hanem saját alkalmazottal, a munkával eltöltött idő egyértelmű rögzítése szükséges.

A képzési tevékenység során a rendeletben meghatározott témákban kell előadásokat szervezni akár meghívott előadókkal, akár a szervezeten belül, az adott témával foglalkozó munkatársakkal.

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Válságmegelőző intézkedés alkalmazásának feltétele, hogy azt a Minisztérium a működési program részeként jóváhagyja.

Az elvárt eredmény mindenképpen a piaci egyensúly létrehozása, a kereslet és kínálat összehangolása.

A szükséges információk birtokában (termesztett mennyiség, keresett mennyiség) valószínűsíthető, hogy az értékesítés során ár és/vagy mennyiségi problémák lesznek, a probléma megoldására alkalmazni kell ezt az intézkedést. Rögzíteni kell a termék megnevezését, az aktuális árakat, a mennyiséget, ami igazolja, hogy miért van szükség az intézkedés végrehajtására. A intézkedés végrehajtása során elvégzett feladatokat, munkafolyamatokat, az intézkedéssel érintett termékeket, azok mennyiségét, minőségét, a felmerült költségeket is rögzíteni kell. Természetesen az MVH által, az ellenőrzés során kiállított dokumentációk is bizonyítékként szolgálnak.

Ezt követően meg kell vizsgálni, hogy az intézkedés milyen hatással volt a piacra. A piaci információk segítségével az árnövekedést, a rendelt mennyiségek növekedését egyértelműen igazolni kell.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
4. A piaci igényeknek való jobb megfelelés érdekében a zöldség és gyümölcs, valamint a gomba termesztés szervezése az idő- és mennyiségi szempontokra figyelemmel illetve ennek áruvá készítése, osztályozása
10. A termékek piacain jelentkező válságok megelőzése és kezelése.

3.2.7. Környezetvédelmi tevékenységtípusok

A Nemzeti Stratégia részét képező „**Környezetvédelmi tevékenységek nemzeti kerete**” (a továbbiakban: nemzeti keret) tartalmazza a környezetvédelmi tevékenységgel kapcsolatos alapvető szabályokat, előírásokat.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

6. A post-harvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya
15. Környezeti infrastruktúra hiányosságai
16. Az ágazati kutatás és független szaktanácsadás hiánya
19. Gyenge és nem teljes körű minőség-ellenőrzés

A termelői szervezet döntése szerint

- a) a működési program kiadásainak legalább 10%-a környezetvédelmi intézkedésekre fordítottak, vagy
- b) a működési programnak tartalmaznia kell legalább két környezetvédelmi intézkedést.

Intézkedésenként legalább egy tevékenység végzendő el.

A környezetvédelmi tevékenységek, az ellenőrizhető módon történő végrehajtásának lehetséges eszközeit a „Környezetvédelmi tevékenységek nemzeti kerete” tartalmazza. A nemzeti keretbe foglalt intézkedések az alábbiak:

1. Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készíttetése és végrehajtása
2. Komposzt használata
3. Zöldtrágya használata
4. A meglévő öntözési rendszerek fejlesztése vagy cseréje
5. Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása
6. Az újrahasznosítható csomagolás termelési szakaszban történő ismételt felhasználása
7. Újrahasznosítható és újrafeldolgozható csomagolóanyagok használata a forgalmazási szakaszban
8. Biológiailag lebomló csomagolóanyagok alkalmazása
9. A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (Komposztkészítés)
10. A növényi maradványok energetikai célú fölhasználásának elősegítése
11. Szelektív hulladékgyűjtés
12. A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédő szer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel
13. Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása
14. Ökológiai gazdálkodás
15. Horizontális intézkedésként, azaz a nemzeti keretben meghatározott esetekben:
  - a. Víz-, talaj- és növényanalízis
  - b. Oktatás, képzés
  - c. Szaktanácsadás
  - d. Tervezés

Ezen felül amennyiben egy termelői szervezet termelő tagjainak legalább 80%-a az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló, 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK tanácsi rendelet 39. cikke (3) bekezdése szerinti, egy vagy több azonos agrár-környezetvédelmi kötelezettségvállalást tett, e kötelezettségvállalások mindegyike környezetvédelmi intézkedésnek számít. **Ebben az esetben azonban a kötelezettségvállalások teljesítése nem támogatható a működési**

alapból. A nemzeti keret 1. mellékletben található azoknak az ÚMVP keretében végrehajtható agrár-környezetgazdálkodási programoknak a leírása, amelyek – ha a termelői szervezet termelő tagjainak legalább 80%-a részt vesz bennük – környezetvédelmi intézkedésnek tekinthetők.

Az intézkedések végrehajtásának és támogathatóságának általános és részletes feltételeit ugyancsak a nemzeti keret határozza meg. A fenti lista azonban nem kimerítő jellegű, tehát a működési program keretében a listában nem szereplő, de a nemzeti keret elveivel egyező és a nemzeti keret által meghatározott követelményeknek és feltételeknek eleget tevő, azaz a nemzeti keretbe illeszkedő, más környezetvédelmi intézkedés is végrehajtható:

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

Az intézkedés elvárt eredménye, hogy a termelői szervezet az említett tevékenységek esetében a vonatkozó rendeletekben előírt kötelezettségeken túlmutató kötelezettségeket vállaljanak és teljesítsenek. Az ellenőrzés során először is tudni kell igazolni ezt a kitételeket. Ennek egy lehetséges módja, hogy az intézkedés meghatározásakor a vonatkozó rendelet előírásaiból készítsenek egy feljegyzést, majd meghatározzák, hogy mi az a többletfeladat, amit ezen felül fognak teljesíteni.

Az agrár-környezetvédelmi programban való részvétel egy intézkedésnek elfogadható, a fentebb említett feltételek teljesítése esetén. Annak igazolására, hogy a termelői szervezet tagjai részt vesznek a programban, az MVH által küldött elfogadó határozat használható bizonyítékként, továbbá az évente beadott támogatásigénylő nyomtatvány másolata szükséges annak igazolására, hogy szántóföldi zöldségtermesztés esetén, az adott gazdasági évben a tag milyen kultúrát választott, és az hogyan illeszkedik a termelői szervezet értékesítési rendszerébe.

A külső szolgáltatásokról a megrendelést igazoló dokumentációt, az eredményeket, a kifizetést igazoló dokumentumokat kell bizonyítékként felmutatni. Ha a termelői szervezet saját maga kívánja ezeket a szolgáltatásokat végezni, az ehhez szükséges tárgyi eszközök beszerzését igazoló számlák, bizonylatok, számviteli bizonylatok szolgálnak bizonyítékként.

Amennyiben a termelői szervezet alkalmazottjának bére a nemzeti keret alapján támogatható, a munkát végrehajtó személy esetében nyilvántartást kell vezetni a feladat elvégzéséhez szükséges időről, a feladat megnevezéséről. Erre csak akkor van szükség, ha a munkavállaló/vállalkozó más feladat elvégzésére is kapott megbízást, ami nem kapcsolható össze a működési programban feltüntetett feladatok végrehajtásával.

A beruházások végrehajtását a számlával bizonyítva, valamint a tárgyi eszközök tulajdonjogának, használatának, működésének igazolásával lehet végrehajtott tevékenységként elfogadni, természetesen a kapcsolódó okiratok, dokumentációk bemutatásával. Ingatlanok esetén szintén a számlák, a tulajdoni lap, a műszaki és egyéb dokumentáció bemutatásával lehet igazolni a tevékenység végrehajtását.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
2. A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása.
6. Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának

bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével

7. A prémium termékek, a márkázott termékek, a földrajzi árujelzők és minőségi jelek használata
8. A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9. Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása.
10. A termékek piacain jelentkező válságok megelőzése és kezelése.

3.2.8. Egyéb tevékenységtípusok

Ebbe a csoportba tartoznak azok az intézkedések, amelyek egyik eddig elemzett tevékenységtípusba sem sorolhatók, de a működési program végrehajtásában az intézkedés fontos szerepet játszik.

Az intézkedés végrehajtása a meghatározott gyenge pontok közül az alábbiakra jelent részleges vagy teljes megoldást:

1. Magas a feketegazdaság aránya
2. Kedvezőtlen adópolitika, őstermelői rendszer
4. Az öntözött termelés, a korszerű termeszítő berendezések és technikák alacsony aránya miatt heterogén technológiai színvonal és hullámzó termésátlagok
5. Alacsony tőkeerő, versenyképesség és jövedelmezőség
6. A post-harvest technológia és logisztikai hiányosságok miatt alacsony a megfelelő osztályozottságú és csomagolt áru aránya
7. Szétaprózott termelés, az árukoncentráció hiánya és az értékesítés szervezatlensége
9. Megbízható információk, statisztika hiánya
10. Megfizethető beruházási hitelek hiánya
14. Árérzékeny fogyasztók
17. Korrekt szerződéses kapcsolatok hiánya

Az ellenőrizhető módon történő végrehajtás megvalósításának lehetséges eszközei:

- A működési programhoz kapcsolódó jogi tevékenységek, a szervezet szabályzataival és működésével kapcsolatos jogi tanácsadás.
- Tagsági és üzleti nyilvántartó és elszámolási adatbázisok fejlesztése és működtetése és az ehhez kapcsolódó statisztikai elemzések készítése.
- A működési alappal kapcsolatos gazdasági, pénzügyi-számviteli tanácsadói és ellenőrzési szolgáltatások.
- Ár- és egyéb üzleti információs szolgáltatások igénybevétele.
- Pályázatfigyelési és tanácsadási szolgáltatások igénybevétele.
- Banki finanszírozások.
- Másodszintű szerveződésekben való részvételi díj.
- Pályázatírás, adótanácsadás megszervezése.

Az intézkedés ellenőrzése, elvárt eredményei:

A felsorolt lehetséges tevékenységek végrehajtását a vállalkozói szerződésben, vagy a munkaszerződésben megfogalmazott feladatot eredményező dokumentációval igazolható,

valamint a vállalkozói szerződésben szereplő munkadíj vagy a munkabér és közterheinek kifizetését igazoló okmányok bemutatásával.

A végrehajtott feladatok nyilvántartásával, elemzések készítésével (pl. megírt pályázatok száma, ebből nyertes pályázatok száma), folyamatos frissítésével az intézkedés teljesítettnek tekinthető. Amennyiben a végrehajtó személy a termelői szervezet saját alkalmazottja, munkaidő-nyilvántartás vezetése szükséges, amely igazolja a feladat végrehajtásával eltöltött időt.

Azok a célkitűzések, amelyek elérésében ez az intézkedés jelentős szerepet játszik:

1. A piac konkrét igényeinek és a fenntartható mezőgazdaság feltételrendszerének teljesítését célzó, fejlesztő és alkalmazott kutatásoknak az uniós szabályozásnak is megfelelő módon történő megvalósítása
2. A hazai és nemzetközi tudományos eredmények gyorsított adaptálása, környezetbarát, integrált, elsősorban biológiai módszerek bevezetésének gyorsítása
5. A termelői szervezetek másod- és harmadszintű együttműködésének erősítése, más tagállamok szervezeteivel való kooperáció elősegítése.
6. Különleges prémium minőség felépítése, a magyar termék jobb arculatának bemutatása érdekében a magyar zöldség-gyümölcs friss és feldolgozott termékek eladásának ösztönzésével
7. A prémium termékek, a márkázott termékek, a földrajzi árujelzők és minőségi jelek használata
8. A környezetbarát termelés és termék előállítás.
9. Minőségfejlesztés és minőségtanúsítás, a nyomonkövethetőséget biztosító jelölési rendszer kialakítása
10. A termékek piacain jelentkező válságok megelőzése és kezelése.

4. A FELELŐS ILLETÉKES HATÓSÁGOK ÉS SZERVEK KIJELÖLÉSE

Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
1055 Budapest, Kossuth L. tér 11.

5. A NYOMON KÖVETÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZEREK LEÍRÁSA

5.1. A működési programok értékelése és a termelői szervezetek jelentési kötelezettségei

A 19/2008. (II. 19.) FVM rendelet alapján a termelői szervezetek jelentési kötelezettségei az alábbiak:

- A közösségi pénzügyi támogatáshoz a működési programot egy eredeti és négy, az eredetivel megegyező másolati példányban legkésőbb annak végrehajtását megelőző év szeptember 15-éig kell benyújtani a Minisztériumhoz.
- A termelői szervezeteknek a működési alapokhoz való közösségi hozzájárulás, tagjaik hozzájárulása és magának a termelői szervezetnek a hozzájárulása következő évre vonatkozó becsült összegét a működési programokkal vagy a következő évre

vonatkozó módosítási kérelmekkel együtt legkésőbb november 15-éig be kell jelenteni a Minisztériumnak. A bejelentésnek tartalmaznia kell a bejelentést megelőző időszak vonatkozásában a főkönyvi kivonat alapján hitelesített tényadatokat, valamint a hátralévő időszakra vonatkozó, a becslésnél figyelembe vett szempontok bemutatását.

- A termelői szervezetek kötelesek naprakész nyilvántartást vezetni:
  - a) tagjaiknak a tagsági jogviszony által érintett termőterületéről, termeléséről (megye, település, helyrajzi szám, összes terület, zöldség- és gyümölcsstermelés területe hektárban két tizedes pontossággal, fedett és szabadföldi területek mérete hektárban, várható, illetve tényleges termésmennyiség növényfaj szerinti bontásban);
  - b) a megtermelt áru értékesítéséről (friss áruként belföldre és exportra történő értékesítés, tagi értékesítés, más termelői szervezeten vagy zöldség-gyümölcs termelői csoporton keresztül történő értékesítés, feldolgozás, feldolgozóiparnak történő értékesítés, betárolt áru mennyisége, árukivonás mennyisége és minősége növényfaj- és fajtabontásban).

A termelői szervezet a fentiekben részletezett szempontok szerinti nyilvántartásról a tárgyévet követő **január 31-éig** köteles a Minisztériumot írásos és elektronikus formában is a 19/2008. (II. 19.) FVM rendelet 3. számú melléklet 1. táblázatának megfelelően – a Minisztérium honlapján közzétett formanyomtatvány kitöltésével és megküldésével – tájékoztatni.

- A termelői szervezet minden év május 31-éig a számviteli törvény alapján készített beszámolót a 19/2008. (II. 19.) FVM rendelet 3. számú melléklet 3. táblázatában szereplő pénzügyi kimutatással együtt megküldi a minisztériumnak.

5.2. A nemzeti stratégia nyomon követése és értékelése

A termelői szervezetek működési programjában megvalósított beruházások és intézkedések nyomon követésére és értékelésére a legszemléletesebb mutató a szervezetek által értékesített termék értéke és annak részaránya a teljes tagállami zöldség-gyümölcs áruforgalomból. Ezen kívül természetesen a szervezetek vagyoni és pénzügyi helyzete, piaci és infrastrukturális fejlődése is jól nyomon követhető. A környezetvédelmi tevékenységtípusok kivételével az összes egyéb intézkedés valahol a fenti célok elérését szolgálják, és hatékonyságuk is elsősorban azokban mérhető. Egyedileg értékelve csak a tevékenységek darabszáma mérhető, de konkrét hatásuk nem.

Bár a válság-megelőzési és -kezelési tevékenységek elsősorban az időszakosan kialakuló, rövid időtartamú piaci krízisek megelőzését és kezelését szolgálják, azonnali kontroll hiányában hatásuk csak középtávon értékelhető.